कल्पादिना। संसाधनं यथाविहितसाधनम्। अधिकारिणा अर्थिना समर्थेन विदुषा च। अध्यात्मवित्तमः परलोकफलभागिन्यात्मनि दृढ़प्रत्ययवान्। न्यायार्जितधनः स्ववृत्त्यर्जितधनः। आपस्तम्बः "प्रयोजयितानुमन्ता कर्त्तेति स्वर्गनरकफलेषु भागिनः यो भूय आरभते तस्मिन् फलविशेषः"। याज्ञवल्क्यः "विधिदिष्टन्तु यत् कर्म करोत्यविधिना तु यः। फलं न किञ्चिदाप्नोति क्लेशमात्रं हि तस्य यत्"। मनुः "प्रभुः प्रथमकल्पस्य योऽनुकल्पेन वर्त्तते। न साम्परायिकं तस्य दुमतेर्विद्यते फलम्"। साम्परायिकं पारलौकिकम्। योगियाज्ञवल्क्यः "श्रद्धाविधिसमायुक्तं कर्म यत् क्रियते नृभिः। सुविशुद्धेन भावेन तदानन्त्याय कल्पते। विधिहीनं भावदुष्टं कृतमश्रद्धया च यत्। तद्धरन्त्यसुरास्तस्य मूढ़स्य ह्यकृतात्मनः"। भविष्योत्तरे "काम्योदानविधिः पार्थ! क्रियमाणो यथातथम्। फलाय मुनिभिः प्रोक्तो विपरीतो भयावहः"। गारुड़पुराणे "प्रशस्तदेशकाले च पात्रे दत्तं तदक्षयम्। कोटिजन्मार्जितं पापं ददतस्तस्य नश्यति। सकलाङ्गोऽपि सम्भारो यस्य दानक्रियाविधौ। सम्भवेदपि पापीयान् स सद्यो मुक्तिमेष्यति"। देवीपुराणे "शुचिना भावपूतेन क्षान्तिसत्यव्रतादिना। अपि सर्षपमात्रोऽपि दातारं तारयेदिह"। दक्षः "दानञ्च विधिवद्देयं काले पात्रे गुणान्विते"। यमः "सर्वत्र गुणवद्दानं श्वपाकादिष्वपि स्मृतम्। देशे काले विधानेन पात्रे दत्तं विशेषतः"। गुणवत् उत्तमफलम्। तथा "दानं हि बहुमानाद्यो गुणवद्भ्यः प्रयच्छति। स तु प्रेत्य धनं लब्ध्वा पुत्रपौत्रैः सहाश्नुते। परञ्चानुपहत्येह दानं दत्त्वा विचक्षणः। सुखोदयं सुखोदर्कं प्रेत्य वै लभते धनम्"। अनुपहत्य पीड़ामनुत्पाद्य, सुखोदर्कं सुखोत्तरफलम्। रामायणे "नावज्ञया प्रदातव्यं किञ्चिद्वा केनचित् क्वचित्। अवज्ञया हि यद्दत्तं दातुस्तद्दोषमावहेत्"। शातातपः "अभिगम्य तु यद्दानं यच्च दानमयाचितम्। विद्यते सागरस्यान्तस्तस्यान्ती नैव विद्यते। प्रच्छन्नानि च दानानि ज्ञानञ्च निरहंकृतम्। तपांसि च सुगुप्तानि तेषां फलमनन्तकम्"। ब्रह्मप्रोक्ते "गुप्ताध्यायी गुप्तदाता गुप्तपूजाग्निसत्क्रियः। पूज्यते सर्वलोकेषु सर्वदेवैः शतक्रतुः"। व्यासः "स्वयं नीत्वा तु यद्दानं भक्त्या पात्राय दीयते। तत् सहस्रगुणं भूत्वा दातारमुपतिष्ठति"। बृहस्पतिः "कृते प्रदीयते गत्वा त्रेतायां दीयते गृहे। द्वापरे च प्रार्थयति कलौ चानुगमान्विते"। प्रतिग्रहीतृगृहं गत्वा यद्दीयते तत् कृते युगे दत्तं भवति प्रतिग्रहीतारं स्वगृहमाहूय यद्दीयते तत् त्रेतायुगे दत्तं भवतीत्यर्थः एवमुत्तरत्रापि। वह्निपुराणे "तमोवृतस्तु यो दद्याद्भयात् क्रोधात् तथैव च। नृप! दानन्तु तत्सर्वं भुङ्क्ते गर्भस्थ एव च। ईर्षामन्युमनाश्चैव दम्भार्थं चार्थकारणात्। यो ददाति द्विजातिभ्यः स बालत्वे तदश्नुते। देशे काले च पात्रे च योददाति द्विजातिषु। परितुष्टेन मनसा यौवने तु तदश्नुते। वैश्वदेवविहीनं च सन्ध्योपासनवर्जितम्। यद्दानं दीयते तत्तु वृद्धकाले समश्नुते"। आह मनुः "न विस्मयेत तपसा, वदेदिष्ट्यां न चानृतम्। नार्त्तौ विप्रवदेद्विप्रान् न दत्त्वा परिकीर्त्तयेत्। यज्ञोऽनृतेन क्षरति तपः क्षरति विस्मयात्। आयुर्विप्रापवादेन दानन्तु परिकीर्त्तनात्"। यमः "आशां दत्त्वा ह्यदातारं दानकाले निषेधकम्। दत्त्वा सन्तप्यते यस्तु तमाहुर्ब्रह्मघातकम्"। हारीतः "दानं ज्ञानं तपस्त्यागोमन्त्रकर्म्मविधिक्रियाः। मङ्गलाचारनियमाः शौचभ्रष्टस्य निष्फलाः"। आह प्रचेताः "स्नातोऽधिकारी भवति दैवे पित्र्ये च कर्मणि। पवित्राणां तथा जाप्ये दाने च विधिचोदिते"। वायुपुराणे "क्रियां यः कुरुते मोहादनाचम्येह नास्तिलः। भवन्ति न तथा तस्य क्रियाः सर्वाः न संशयः"। शाट्यायनः "दानमाचमनं होमं भोजनं देवतार्च्चनम्। प्रौढ़पादोन कुर्वीत स्वाध्यायं पितृतर्पणम्। आसनारूढ़पादस्तु जान्वोर्वा जङ्घयोस्तथा। कृतावसक्थिकोयश्च प्रौढ़पादः स उच्यते"। वशिष्ठः "यज्जले शुष्कवस्त्रेण स्थले चैरार्द्रवाससा। जपोहोमस्तथा दान तत्सर्वं निष्फलं भवेत्"। विष्णुपुराणे "होमदेवार्च्चनाद्यासु क्रियास्वाचमने तथा। नैकवस्त्रः प्रवर्त्तेत द्विजवाचनके जपे"। द्विजवाचनके द्विजस्वस्तिवाचनादौ। शातातपः "सव्यादंसात् परिभ्रष्टकटिदेशभृताम्बरः। एकवस्त्रन्तु तं विद्यात् दैवे पित्र्ये च वर्जयेत्"। लोकगोतमः "स्नाने दाने जपे होमे दैवे पित्र्ये च कर्मणि। बध्नीयान्नासुरीं कक्षां शेषकाले यथारुचि। याज्ञवल्क्यः "परिधानाद्बहिः कक्षा निबद्धा ह्यासुरी भवेत्। धर्मकर्मणि विद्वद्भिर्वर्जनीया प्रयत्नतः। बहिःकक्षा बहिर्निर्गता कक्षेत्यर्थः"।